

необхідність розробки психологічного підґрунтя з метою здійснення ефективного впливу на рівень сформованості у студентів-сурдопедагогів дактильного та міміко-жестового мовлення, що здійснено в проведеному наступному формувальному експерименті.

Використана література:

1. Гальперин П.Я. Психология мышления и учение о поэтапном формировании умственных действий / П.Я. Гальперин // Исследования мышления в советской психологии / Под ред. Е.В. Шороховой. – М. : Наука, 1966. – С. 236-276.
2. Краєвський Р.Г. Мова жестів глухих / Р.Г. Краєвський. – К. : Рад. школа, 1964. – 220 с.

References

1. Gal'perin P.Y. Psihologiya myshleniya i uchenie o poetapnom formirovanii umstvennyh deystviy / P.Y. Gal'perin // Issledovaniya myshleniya v sovetskoj psihologii / Pod red. E.V. Shorohovoy. – M. : Nauka, 1966. – S. 236-276.
2. Kraevskuy R.G. Mova jestiv gluhih / R.G. Kraevskuy. – K. : Rad. shkola, 1964. – 220 p.

Горлачѳв А.С. Особенности становления у студентов-сурдопедагогов дактильной и мимико-жестовой речи

В статье представлен анализ данных констатирующего эксперимента, проведенного за разработанной авторской методикой исследования особенностей становления дактильной и мимико-жестовой речи у будущих сурдопедагогов, среди студентов 1-6 курсов. Данный анализ свидетельствует об отличиях между студентами-сурдопедагогами, что определилась за основными критериями, какими выступают: мера ориентированности в существующей объективной информации; характер перехода от теории к практике; введение дактильной и мимико-жестовой речи в комплекс знаковых средств; систематизация знаковых средств. Выявленные отличия между студентами-сурдопедагогами во время изучения ими дактильной и мимико-жестовой речи проявились в зафиксированных в исследовании 4 уровнях сформированности дактильной и мимико-жестовой речи у будущих сурдопедагогов: недостаточный (низкий); фрагментарный; частично-комплектный; полно-логический (высший) уровень. Соответственно выявленным уровням было проведено количественный и качественный анализ исполнения заданий студентами-сурдопедагогами стационарного, заочного сурдоотделений, спецфакультета, который засвидетельствовал, что среди студентов-сурдопедагогов разных курсов и разных форм обучения, имеет место значительное отличие в уровнях владения дактильной и мимико-жестовой речью как структурным фактором сурдопедагогического мастерства. Отличие имеет место в психологических факторах, которые детерминируют динамику усвоения студентами-сурдопедагогами дактильной и мимико-жестовой речи.

Ключевые слова: дактильный знак, дактильная речь, жест, мимико-жестовая речь, методика диагностики, критерии, уровни сформированности.

Gorlachov O.S. Features of becoming of students deaf and hearing-impaired teaching of finger and facial expressions-sign speech

The article analyzes the data of ascertaining experiment conducted for the research methodology developed by author becoming finger features and facial expressions, sign language at the future surdopedagogs among students 1-6 courses. This analysis shows the differences between students surdopedagogs that defined the basic criteria for what are: orientation of a measure in the existing objective information; nature of the transition from theory to practice; introduction finger and facial expressions sign language to the complex of symbolic means; systematization of symbolic means. The detected differences between students surdopedagogs while exploring their finger and facial expressions sign language appeared in the study fixed in 4 levels of formation finger and facial expressions sign language at the future surdopedagogs: inadequate (very low); fragmentary; partially the bundled; full-logic (top level). Accordingly, identifying the level was carried out quantitative and qualitative analysis of the execution of the tasks students surdopedagogs stationary the absentee surdo offices, Special Faculty, who testified that among the students surdopedagogs different courses and different forms of education, there is a significant difference in the levels of possession finger and facial expressions sign language as a structural factor surdopedagogik skill. The difference takes place in psychological factors which determine the dynamics of assimilation of students surdopedagogs finger and facial expressions sign language.

Keywords: finger sign, finger spelling, sign, sign language, diagnosis methods, criteria, development levels.

Стаття надійшла до редакції 12.05.2015 р.

Статтю прийнято до друку 14.05.2015 р.

Рецензент: д.психол.н., проф. Фомічова Л.І.

УДК: 376.06

Дем'яненко Б.Т.

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПСИХОТЕРАПІЇ ЕМОЦІЙНИХ ТА ПОВЕДІНКОВИХ ПОРУШЕНЬ
У ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ**

У статті розглядається, в рамках різних напрямків психотерапії (психодинамічного, когнітивно-поведінкового, екзистенційного-гуманістичного) сучасні тенденції психотерапії психічних порушень у дітей та підлітків. Особлива роль відводиться психодинамічному напрямку, зокрема теорії об'єктних відносин (М. Клайн, Д. Віннікот, Р. Фейнберг, Г. Гантріп). У теорії об'єктних відносин ключове значення приділяється раннім відносинам «мати-дитя», що є основою подальшого особистісного розвитку. В аналізі структури психічної індивідуальності надається важливе значення перехідної області (у розумінні Д.Віннікотта), що грає особливу роль у психологічному розвитку та формуванні психологічних проблем. У цій

області, в якості етапів розвитку, особливо виділяється роль наступних утворень: комплексів, внутрішньої системи відносин, і особистісних ресурсів. Детально аналізуються механізми психологічного захисту де проводяться аналогії між базисними механізмами захисту та первинними об'єктивними відносинами і периферичними механізмами захисту та основними механізмами захисту в ортодоксальному психоаналізі. Акцентується увага на особливостях психотерапії психічних порушень у дітей та підлітків та підкреслюється значення інтегрального підходу. Виділяються параметри функціонального діагнозу (психодинамічний, соціодинамічний і екзистенціальнодинамічний) що дозволяє проводити адекватну комплексну медико-психолого-педагогічну корекцію.

Ключові слова: діти та підлітки, емоційні, поведінкові проблеми, функціональний діагноз, комплексна медико-психологічно-педагогічна корекція, психолого-педагогічна корекція.

Витоки психотерапії психічних порушень у дітей та підлітків пов'язані з розвитком психоаналізу. Першою спробою психоаналітичної психотерапії було лікування З. Фрейдом у 1908 році п'ятирічного хлопчика, який страждав фобіями, і ця психотерапевтична допомога відома як «історія маленького Ганса».

В подальшому, спроби використання принципів психоаналізу в роботі з дітьми були зроблені Анною Фрейд та Мелані Клайн, в період між першою та другою світовими війнами. Практика обох психоаналітиків: і Анни Фрейд і Мелані Клайн являли поєднання безпосереднього спостереження за дітьми та психоаналітичної теорії. Ці два принципи залишаються центральними в професійній діяльності дитячого психоаналітика і до тепер.

Слід зазначити що Анна Фрейд була за фахом педагог, однак пройшла спеціалізацію з психоаналізу і стала одним із засновників дитячої психотерапії. Вона підтримувала професійні та дружні стосунки з видатним італійським педагогом Марією Монтесорі та використовувала її дослідження в комплексній медико-психолого-педагогічній корекції. А.Фрейд одна з засновників «его-психології», активно розробляла теорію механізмів психологічного захисту, як основу формування психічних порушень

Подальший розвиток психоаналітичної теорії в рамках «его-психології» та «селф-психології», дозволив уточнити зв'язок між стадіями розвитку дитини та формуванням системи «ідеального-Я».

Психоаналітичні дослідження показали, що фіксація на оральній стадії призводить до фантазій про невичерпність любові, турботи та піклування. Фіксація на анальній стадії призводить до фантазій про всемогутність. Фіксація на фалічній стадії – до фантазій про необмежену владу. Такі первинні «я-концепції» і системи «я-ідеалів» є основою когнітивних установок, емоційних та вольових реакцій, а також особливостей міжособистостних стосунків, що призводить у подальшому до формування вторинної «я-концепції».

Подальший розвиток психоаналізу відбувся у психодинамічному напрямку, що носить назву «теорія об'єктних відносин» (М. Клайн, Д. Віннікот, М. Малер, Р. Фейерберн). М. Клайн передбачала, що «Суперего» з'являється у своїй примітивній формі в перші місяці життя дитини, коли в неї формується комплекс «мати-дитина». Клайн вважала, що існує два фундаментальних процеси, що складають основу раннього розвитку дитини. Перший – параноїдно-шизоїдний стан, так як дитина розщеплює («шизоїдне») груди на хорошу та погану із за страху («параноїдне»). Другий – депресивний стан, коли після розщеплення та «руйнування» матері у фантазіях, дитина в стані депресивної мрійливості уявляє собі цілісну мати, яка поєднує у собі хороші та погані якості.

Томас Огден описав ще один процес, що передує двом описаним вище процесам і назвав його «аутистично-сенсорним». Він вважає, що тактильні відчуття на поверхні шкіри слугують сенсорною основою формування первинної «я-концепції» та відносин із внутрішніми об'єктами.

Д. Віннікот зробив радикальний крок, коли помітив, що в основі особистої ідентичності лежить перш за все відчуття буття. Іншими словами, при формуванні особистості, відчуття власного існування (екзистенції) більш важливо, ніж сексуальні або агресивні потяги: «Після буття – власна дія та перетворення у об'єкт зовнішньої дії. Але спочатку буття». Д. Віннікот вважав, що здатність бути починається з відношення немовля до матері [1, с. 274].

Формування психологічних та психопатологічних проблем в рамках теорії об'єктних відносин узагальнив Р. Фейерберн. Він вважав, що шизофренія і депресія етіологічно пов'язані з порушенням розвитку на етапі інфантильної залежності – шизофренія виникає із-за складності об'єктних відносин, пов'язаних з смоктанням (любов'ю), а депресія виникає із за складності об'єктних відносин, пов'язаних із

кусанням (ненависть). Невротичні стани пов'язані з перехідним періодом розвитку і в їх генезі є захисні функції проти виникнення шизоїдних та депресивних тенденцій [1, с.274].

Первинні механізми психологічного захисту в теорії об'єктних відносин формуються між первиною «я-концепцією» та внутрішніми об'єктами, серед них найбільш важливими є такі перехресні ідентифікації як проєктивна ідентифікація та проєктивна інтроекція. В психотерапії об'єктних відносин регресія займає центральне місце. Модель взаємодії між клієнтом та психотерапевтом мають бути скопійовані з відносин мати-дитина. Мета психотерапії об'єктних відносин є модифікація патологічних структур таких як «хибне Я» та створення умов для формування «істинного Я».

Г.С. Салліван виділив поняття динамізму – конкретні зразки поведінки, що характеризують людину протягом всього її життя – приблизно те саме, що особливості або характерні риси.

«Я» система, за Салліваном, первинна «я-концепція», розвивається у віці 12-18 місяців, коли дитина починає розуміти, які вчинки збільшують рівень тривоги, а які – знижують.

Таке розуміння формування «Я» системи близьке до концепції Е. Берна, який вважав, що на ранніх етапах розвитку дитини в Его-стані Дитини можна спостерігати его-стани Батька, Дорослого та Дитини. Берн іноді називав Батька у Дитині «електродом», здатним запускати неадекватні форми поведінки (наприклад агресію, тривогу, ізоляцію). Дорослий в Дитині, за Е. Берном, - це проникливий вчений (Професор). Его-стан Батька поділяється на два компоненти: батьківський та материнський. Транзактні психотерапевти застосовують свої методи та техніки не тільки при невротичних станах а й при депресіях і шизофренії. В основі цього підходу оновлення батьківського впливу на пацієнтів з психологічними та психопатологічними проблемами.

Засновник гуманістичного психоаналізу Карен Хорні в книзі «Невротична особистість нашого часу» розробила концепцію неврозу як послідовності захисних реакцій на базову тривогу. Головний захисний інтрапсихічний механізм за Хорні – це формування ідеалізованого образу «Я» та пошук слави, що має наслідком три головні міжособистісні стратегії. Перша – рішення на користь поступливості, що відповідає формуванню субособистості «жертва». Друга – прагнення до відстороненості (субособистість «уникаюча»). Третя – експансивні рішення, а саме нарцистичні, перфекціоністські та зверхньо-помстливі, що формує субособистість «саботажник» [1, с. 274-275].

Модель внутрішньо сімейних систем Річарда Шварца розширює поняття внутрішніх конфліктів в зв'язку з моделями внутрішніх комунікацій субособистостей. Теорія Р. Шварца сприяє розповсюдженню системного мислення на область сім'ї, інтрапсихічних процесів та на сферу основних культурних та політичних проблем. Р. Шварц виділяє такі наступні конфліктуючі субособистості: вигнанці, пожежники та менеджери [6, с. 74-81]. Ці субособистості нагадують первинні механізми психологічного захисту в теорії об'єктних відносин. Мета психотерапії, по Шварцу; ідентифікувати мову внутрішньої комунікації субособистостей та виявлення внутрішнього, компетентного, цілющого «Я».

Альфред Адлер надавав свідомим аспектам поведінки більше значення, ніж несвідомим. Він вважав, що поведінка людини визначається здебільшого майбутнім, ніж минулим, і тому вона має цілеспрямований характер. Адлер розглядав невротичні стани як деформований життєвий стиль, що передбачає несвідому фіксацію на хибних цілях. Він вважав, що шлях, обраний невротиком – псевдокомпенсаторне пристосування до оточуючого середовища.

Отто Ранк розробив оригінальний метод психотерапії, який назвав «вольовою терапією». Цей метод заснований на теорії розвитку волі. Згідно концепції Ранка, воля проходить три стадії розвитку – перша – противоля (протистояння волі іншій людині) – друга – позитивна воля – прояв волі людини стосовно того, що вона повинна робити і третя – творча воля – прояв волі людини стосовно того, що вона хоче робити.

Цілі виховання дитини та цілі психотерапії, за О. Ранком – трансформація перших трьох стадій розвитку волі у творчу волю. Центральне значення творчої волі в поглядах Ранка на особистість видно з цього його твердження «Творчий тип має творити довільно, з імпульсних елементів, та, навіть більше, розвинути свої норми поза межами ідентифікації з мораллю «Супер его» аж до ідеальної конструкції, яка свідомо веде та спрямовує цю творчу волю всередині особистості. В цьому процесі важливо, що він виокремлює «ідеальне-я» із себе не просто на ґрунті встановлених, але й на ґрунті ним самим обраних факторів, до яких він приходить після усвідомлення».

В межах когнітивно-поведінкового напрямку формування невротичних та депресивних станів розглядається в рамках теорії копінг-стратегій та копінг-ресурсів (Л. Мерфі, Р. Лазарус, С. Фолькман, Е. Хайм, С. Мадді, С. Хобфолл). Р. Лазарус і С. Фолькман виділяють наступні копінг-ресурси: «Я» концепція, локус контролю, емпатія, афіліція, когнітивні ресурси. Серед копінг-ресурсів найбільш важливим для когнітивних психотерапевтів є когнітивні ресурси. Хибність цих ресурсів формує емоційні та поведінкові проблеми.

А. Маслоу і К. Роджерс вважали, що прагнення до самореалізації та самоактуалізації, яке властиве організму і робить можливим його самозбереження та само посилення, є єдиним мотивуючим стимулом для людей. «Я-концепція» складається у людей дуже рано. Багато уявлень про себе, які формують Я-концепцію, ґрунтуються на особистому організмичному оціночному процесі. Однак інші уявлення про себе відображують засвоєні поняття про цінності інших. Таким чином виникає конфлікт між прагненням до самоактуалізації та Я-концепцією. Цей конфлікт породжує різноманітні механізми психологічного захисту, які перешкоджають правильному сприйняттю як внутрішнього, так і зовнішнього досвіду, а також духовному та особистісному розвитку, а також формуванню психологічних та психопатологічних проблем.

У трансперсональному напрямку психології та психотерапії постулюється припущення, що структура особистості складається з позитивних та негативних субособистостей, а основою особистості є вище, або духовне «Я». Якщо у людини є психологічні проблеми, то вони зумовлені конфліктом субособистостей. У психосинтезі виділені поняття персонального «Я» та трансперсонального «Я». Згідно теорії психосинтезу в дійсності не існує двох «Я»; існує тільки одне «Я», яке проявляється на різних рівнях свідомості та самопізнання. Варто відзначити що вперше основні положення я концепції запропонував Вільям Джемс, при цьому він виділяв три поняття «Я»: «я духовне», «я - соціальне», «я матеріальне» [5, с.317-318].

В рамках трансперсональної психології (К. Юнг, А. Маслоу, К. Вілбер, Е. Волш, С. Гроф, А. Ассаджолі) розробляються духовні аспекти переживань людини та проблеми духовного зростання. Також розробляються проблеми актуалізації транс персональних (духовних) ресурсів самозміни. Таки явища, як віра, надія, любов, сенс життя, свобода, творчість – вважаються авторами трансперсонального напрямку духовними ресурсами. Карл Юнг в своїй концепції виділяв поняття синхронії, що пояснює вплив архетипів на особистість [1, с. 275]. В працях Д. Калшеда, який виділив поняття «архетипічний захист», або «захист самості» поглиблено вивчався вплив архетипу «тіні» на особистість. Калшед проводить аналогію своїх досліджень з роботами З.Фрейда, М. Клайн «руйнуюча агресія дитини». Р. Фейрберн «внутрішній переслідувач» Г. Гантріп «поганий внутрішній об'єкт» . [2, с.12]. Д. Калшед вказує на роль архетипічного захисту в процесах дезінтеграції особистості .

Синхронія – складне поняття, яке пов'язане з поняттями часу та вічності. Це поняття найбільш зрозуміло з філософської точки зору, яку розкрили М. Бердяєв та П. Флоренський. Бердяєв писав: «Вільний акт творчості звершується за межами влади часу, бо в ньому немає жодної детермінованості, він походить з глибини буття, яка непідвладна часу, він є проривом з іншого порядку буття». Флоренський писав: «таким чином, в сновидіннях (тобто неврозі) час біжить, і біжить прискорено, назустріч сучасному, у протилежному руху часу свідомості напрямку, вивернутому через себе, і це означає, що ми перейшли до області уявного простору» [1, с. 276]. Також П.Флоренський відмітив аналогію між словом і особистістю : він вважав що людина має тіло, душу і дух - і слово має аналогічну структуру, морфема це-тіло слова, фонема це-душа слова, і сенема це дух слова. Магічність слова, на думку Флоренського, визначається семенами слова . Він писав: «І разом зі словом мною вимовленим просувається і встромляється в простір моя сконцентрована воля, сила моєї зосередженої уваги » [4, с.263].

В останні роки в психотерапевтичній теорії і практиці велика увага приділяється поняттю символу і метафорі. Так на думку Р.Ткач [3, с. 117]. метафори є одного боку методологічною основою основних понять в психотерапії, а з іншого боку метафори являються ефективним методом психологічної допомоги. На думку психологів та психотерапевтів важливість роботи з притчами, афоризмами, алегоричними історіями, казками, визначається тим, що метафора сприймається відразу на двох рівнях,

свідомому і несвідомому, явний сенс метафори адресується до свідомості клієнта, а прихований сенс адресований несвідомому. [3, с.117].

Подальший розвиток методологічних та методичних основ інтегративної психотерапії представлений в роботах відомого українського психолога Т.С.Яценко. В своїх працях Яценко виділяє два аспекти психологічного захисту: базовий захист в якому знаходить відображення весь інфантильний значущий досвід суб'єкта, пов'язаний з внутрішніми об'єктами, автор вважає що такий захист має відношення до архетипів, другий аспект психологічного захисту вона називає ситуативним або периферійним [7, с. 38-44]. Такий захист дуже нагадує механізми психологічного захисту який описаний в ортодоксальному психоаналізі. Багаторічний досвід проведення групової психокорекційної роботи Яценко Т.С та її співробітників засвідчив що психічні захисти функціонують в певній цілісній та динамічній системі індивідуально неповторній для кожного суб'єкта.

Важливим моментом в дослідженні несвідомого є його природня злука із свідомим. [7, с. 31-38].

Таким чином теоретичний аналіз літератури та наші дослідження показали що основною сучасною тенденцією розвитку психотерапії емоційних та поведінкових порушень у дітей та підлітків є інтеграція психодинамічного, когнітивно-поведінкового, та екзистенційно-гуманістичного підходів .

В теорії та практиці психотерапії важливого значення набуває перехідна область, (за Д.Віннікотом) яка має свої етапи розвитку. Ця область має значення не тільки в формуванні психологічних та психопатологічних проблем а й також має ключову роль у формуванні здорової, гармонічної та вільної особистості. В рамках перехідної області формується «первина я- концепція» («я-система» за Салліваном) . Психодинамічний аспект функціонального діагнозу має враховувати особливості розвитку перехідної області .

Базові захисти (за Т.С. Яценко) мають тісний зв'язок з архетипічним захистом, (за Д.Калшедом) та «внутрішньо сімейною системою по Р.Шварцу».

В попередніх дослідженнях [1, с. 276] ми виокремлюємо наступні важливі комплекси: материнські та батьківські комплекси, комплекси неповноцінності та зверхності (К. Юнг, А. Адлер), комплекс активності та комплекс просоціальності (С. Хобфолл), екзистенційний комплекс.

Якщо негативні комплекси мають тісний зв'язок з формуванням компенсаторних утворень (З.Фрейд, О. Феніхель), то позитивні комплекси мають зв'язок з творчими утвореннями, в основі яких є вільний «я-ідеал» (О. Ранк), екзистенційний копінг та творчі образи.

Ключовим моментом психотерапії є вплив на комплекси, внутрішню систему відносин та особистісні ресурси. Психологічна корекція та психотерапія вважає необхідним розблокування «цілющого Я» та повернення на шлях розвитку «істинного Я».

Різниця у підходах психокорекції та психотерапії залежить від структури та рівня психологічних або психопатологічних проблем. У дітей та підлітків роль несвідомих процесів формування психологічних та психопатологічних проблем має велике значення, тому домінуючими методами психотерапії мають бути психодинамічні: психоаналітична терапія, юнгіанська психотерапія, трансактний аналіз, психотерапія об'єктних відносин, символдрама, психодрама, арттерапія.

Психотерапія емоційних та поведінкових проблем дітей та підлітків повинна поєднуватись з груповою та сімейною і має сприяти посиленню сили «я» з рахуванням уникнення сильної фрустрації, а також з використанням психотерапевтичної регресії.

Використана література:

1. **Дем'яненко Б.Т.** До питання про формування психологічних та психопатологічних проблем у дітей та підлітків.: Науковий часопис національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, серія 19, Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. Випуск 28 , с 272-277.
2. **Дональд Калшед** , Внутренний мир травмы. Архетипические защиты личностного духа. М.: Деловая книга , Академический проект, 2001.-368 с.
3. **Разида Ткач**, Использование метафоры в терапии скорби.- К.:Університет «Україна»,2014.-131 с
4. **Флоренский П.А.** У водоразделов мысли М.: Издательство «Правда», 1990.-439 с
5. **Фрейджер Р., Фрейдимен Д.** Личность : теории, эксперименты , упражнения.-СПб.:ПРАЙМ-ЕВРОЗНАК, 2002.-864 с.
6. **Шварц Ричард К.**, Системная семейная терапия субличностей, Перевод с англ . Х. М. Воскановой :предусл.к рус.изд. А.В.Черникова .- М.:Научный мир , 2011.-336 с
7. **Яценко Т.С.**, Основы глубинной психокорекции: феноменология, теория і практика .Навч. посіб. -К: Вища школа, 2006-382 с.

Referencies:

1. **Demyanenko B.T.**, Do putannay pro formyvannya psuxologihnuh ta psuhopatologichnuh problem y ditei ta pidlitkiv: naykovui chasopus nacionalnogo pedagogichnogo univrsutety imeni M.P. Dragomanova, seriya 19, Korekciyna pedagogika ta specialna psuhologiya Vupusk 28, s 272-277.
2. **Donald Kalshed**, Vnutriniy mir travmu. Arxetipicheskie zachitu lichnosnogo duha M: Delovaya kniga, Akadimicheski proekt, 2001.-368 s.
3. **Razida Tkach**, Ispolzovanie metaforu v terapii skorbi.-K: Yniversitet «Ykraina», 2014.-131 s.
4. **Florenskiy P.A.** Y vodorozdelov musli. M.: izdatelstvo «Pravda», 1990.-439 s.
5. **Freidzer R., Freidimen D.** Lichnost:teorii ,eksperementu,yprazneniya – SPb.:PRAIM-EVROZNAK,2002.-864 s.
6. **Shvarc Richard K.**, Sistemnaya semeinaya terapiya syblichnostei ,pre. s angl. X.M Voskanovoi : predysl k rysk.izd.A.V.Chernikova.-M.:Naychnui mir ,2011.-336 s.
7. **Yacenko T.S.**, Osnovu glubunoi psuxokorekci :fenomenologiya ,teoriya i praktuka. Navch.posib-K:Vuhca hk.,2006-382 s

Демьяненко Б.Т. Современные тенденции развития психотерапии эмоциональных и поведенческих нарушений у детей и подростков .

В статье рассматривается, в рамках различных направлений психотерапии (психодинамического, когнитивно-поведенческого, экзистенциального-гуманистического) современные тенденции психотерапии психических нарушений у детей и подростков. Особая роль отводится психодинамическому направлению, в частности теории объектных отношений (М.Клайн, Д.Винникот, Р.Фейнберг, Г.Гантрип). В теории объектных отношений, ключевое значение уделяется ранним отношениям «мать-дитя», являющиеся основой дальнейшего личностного развития. В анализе структуры психической индивидуальности придается особое значение переходной области (в понимании Д.Винникотта), играющей важную роль в психологическом развитии и формировании психологических проблем. В этой области, в качестве этапов развития, выделяется роль следующих образований: комплексов, внутренней системы отношений, и личностных ресурсов. Подробно анализируются механизмы психологической защиты где проводятся аналогии между базисными механизмами защиты и первичными объектными отношениями, а так же между периферическими механизмы защиты и основными механизмами защиты в ортодоксальном психоанализе. Акцентируется внимание на особенностях психотерапии психических нарушений у детей и подростков и подчёркивается значение интегрального подхода. Выделенные параметры функционального диагноза (психодинамический, социодинамический и экзистенциальнодинамический) позволяют проводить адекватную, комплексную медико-психолого-педагогическую коррекцию.

Ключевые слова: дети и подростки, эмоциональные, поведенческие проблемы, механизмы психологической защиты, переходная область, функциональный диагноз, комплексная медико- психолого-педагогическая коррекция.

Demyanenko B.T. On processes of children's and teenagers psychological and psychopatological problems formation.

The article focused on the role of different factors, such as psychodynamical, sociodynamical or existodynamical, in formation of children's and teenagers emotional and behavioral problems, from the point of different theories of personally. Much attention was paid to the theory of objective relations, which is focused on key-essential of "child-mother" early relations; the last is recognized as the foundation for personally development. It was shown, during the psychological individually structure analysis, that so called "transition space" (following D.Winnicot) pays a key role in psychological development and in formation of psychological deviations. Within this "transition space" role of next constructions are specially underlined as evolutionary steps: complexes, systems of internal relations and personal resources. In complexes' structure were stressed by author. This structural parameters of the functional diagnosis (psychodynamical, sociodynamical and existiantodynamical) allows to provide an adequate, complex medical-psychological correction.

Keywords: children and teenagers, emotional, behavioral problems, functional diagnosis, функціональний діагноз, complex medical-psychological correction, medical-psychological correction.

Стаття надійшла до редакції 10.05.2015 р.

Статтю прийнято до друку 14.05.2015 р.

Рецензент: д.п.н., проф. А.Г. Шевцов

УДК 159:22

Дем'яненко Б.Т., Лавренчук В.В.

ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНИХ ТА ПОВЕДІНКОВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ З ДИТЯЧИМ ЦЕРЕБРАЛЬНИМ ПАРАЛІЧЕМ

У статті розглядається, актуальна проблема спеціальної психології та спеціальної педагогіки емоційні та поведінкові розлади у дітей та підлітків з дитячим церебральним паралічем. Підкреслюється, що серед емоційних порушень у дітей та підлітків з ДЦП найбільш часто зустрічаються тривожні і фобічні стани. У групі досліджуваних дітей, значна частина мала рівень емоційних порушень які доходять до ступеня невротичних станів. Автори підкреслюють, що у формуванні соціально-психологічної дезадаптації у дітей та підлітків з ДЦП, значну роль відіграє хронічний руховий дефіцит і негармонійне сімейне виховання. Використані методи психологічної корекції емоційних порушень (казкотерапія, тілесно-орієнтована терапія) показали свою ефективність. Розроблена концепція функціонального діагнозу яка включає три параметри: психодинамічний, соціодинамічний, і екзистенціальнодинамічний. Інтегральна модель функціонального діагнозу